

Zuglói Kör

Buza Péter

Februárban a Zuglói Civil Házban, *Vízy László* festő-építész, nyugalmazott műemléki felügyelő festményeivel rendezték be a Cserepes, a nagy fogadóter falait. Volt megnyitó is természetesen, s a műveket méltató népművelő, *Cs. Szabó Mária* nem feledkezett meg az alkotó sokirányú aktivitásának más meghatározó elemeiről sem. Hogy fontos kötetek szerzője, hogy sokáig volt a Budapesti Városvédő Egyesület

épített értékeinkért szót emelő civiljeinek egyike, s szóba került az is – tárlókban, paravánon bemutatva – hogy építészhallgatóként a hajdan itt, kerületünkben működő, de hosszú évtizedek óta nem emlegetett Zuglói Körnek is tagja volt.

Miközben a megnyitó szépszámú közönsége már a szerény fogadás asztalai körül forgolódott, ez utóbbi formációról beszélgettünk, *Vízy Laci* és én, a régi ismerősök.

– *Molnár Sándor* – M. S. mester, ahogy a hajdan híres, csak szignójából ismert magyar festőre utalva magunk között emlegettük – 1962-ben költözött Zuglóba. *Kmetty János*, *Pór Bertalan* 1936-ban született tanítványa az Erzsébet királyné útja 89. számú ház első emeleti utcafrontjának ablakai mögött rendezte be akkor a műtermét. Az ő ötlete volt, hogy egy csapatba rendezi barátait s azok barátait, elsősorban képzőművészeket: tanulni egymástól. Hogy feldolgozzák a hazai és külföldi progresszív törekvéseket, hogy együtt munkálkodjanak azok megismerésén. Sokat beszélgettünk. Többször is előadást tartott körünkben például az akkor szintén Zuglóban élő *Hamvas Béla*. Lakáskiállításokat rendeztünk, ellátogattunk nagy mesterek, köztük például *Kassák*, *Korniss*, *Gyarmathy*, *Losonczy*, *Szegedi-Maszák* műtermébe, aztán idővel megpróbáltunk a viszonylag nagyobb nyilvánosság elé lépni egy-egy művészeti galéria tereiben.

– *Nem kell emlékezetből felsorolnod kik tartoztak a társaságba, olvashatóak a nevek az egyik kiállítási tablón: Attalai Gábor, Bak Imre, Csiky Tibor, Csutoros Sándor, Deák Klára, Deim Pál, Halmy Miklós, Hencze Tamás, Hortobágyi Endre, Molnár László – Molnár Sándor – Nádler István, Pikler István.*

– És, ahogy mondani szokták: sokan mások. Mert ez a lista azoknak a kör-tagoknak a névsora, akik 1993-ban részt vettek a belvárosi Apáczai Csere János utcai pincegaléria „*Sosemvolt kiállításán*”, mindjárt meg is magyarázom, miért ez volt a cím. De előbb még hadd soroljam azoknak a nagyszerű művészeknek a neveit, akik velünk együtt próbálkoztak az európai progresszió vonatára felkapaszkodni, tulajdonképpen abban az időszakban az egyetlen művészeti csoportosulásként itthon. Zugló büszke lehet arra, hogy otthont adott nekünk a korai hatvanas években. *Bartil József*, *Csík István*, *Galambos Tamás*, *Kósza Sáros László*, *Lakner László*, *Simon Balázs* is a Zuglói Kör tagjai voltak.

– „*Sosemvolt kiállítás?*”

– Ennek a huszonöt év előtti bemutatkozásnak az apropója a kör egyetlen, a sobánál, teremnél nagyobb nyilvánosságnak szánt egykori kiállítása volt, amelyet 1966-ban a Ferihegyi Repülőtér emeleti csarnokában rendeztünk be, de néhány órával a megnyitása előtt – betiltottak. Indoklás nélkül. Magyarázattal sem fásaszította magát és kádereit az akkori művészetpolitika. Az 1993. évben installált művekkel emlékező vernissage során *Andrási Gábor*

Kassák Lajos műtermében, Bécsi út 89, első emelet, 1963.09.29 20–23.30

Szegedi Maszák György festőművész, fia, Mihály, harmadikos angol-irodalomtörténet hallgató, Hortobágyi Endre fiatal festő és Vízy László II éves építészhallgató ¾ 8-kor találkozás a Moszkva téren, 8 órakor már Kassáknál. (...) Megmutatta utóbb festett mintegy 15–20 képét (...) dekoratív módon megfestett, építészeti jellegű, sokszor rendkívüli térhatású képek. 1. Vörös tojásos kompozíció 2. Párizsi kiállítási képe 3. Vörös és kék térhatása

4. Négyzet és kör a kompozícióban. (...) Sz. M. néhány érdekes kérdése:

– Mikor és mennyit, mit dolgozik a mester? Mindig, egész nap vagy ír vagy fest?
– Reggel kilenctől este kb 1 óráig. Utána nyugtató orvosság. 75 év.

– Van úgy hogy egy napon fest és ír?
– Hogyne, délelőtt festés, délután írás. Vagy délelőtti séta után átöltözés nélkül lát a festéshez. Felesége persze haragszik az ilyesmiért, összefestékezheti a ruháját.

[Pedig] aránylag tisztán dolgozik. Francia festékekkel, kb. 80 × 100-as vászakra, 2 vagy 3 hónap kell míg a festék megnyugszik, elveszti festék- és kiemeli kép-jellegét. Most is elcseppentette a cinóbert, házvezető nője mindjárt jött és tisztította a parkettát.

– Volt-e a mesternek naturális korszaka?
– Kezdeti képeinél ő is onnan indult. Az ember sohasem szakadhat el környezetétől, különösen ha festő. (...)

– Hogyan dolgozik?
– Egy-egy újabb élményt a lehető leggyorsabban feldolgoz.

Ugyanazon a képen, versén nem dolgozik még egyszer, Szabó Lőrinc is hány versét rontja el kiigazításokkal. Más élmény, más időpont, soha vissza nem jön. Kivétel talán Párizs. Mikor ott volt, talán fel se tűnt sok minden, észre sem vette, mit látott. De mikor visszajött, még évek múltán is azok az élményei hatottak, talán először tudatlan, aztán tudatosan.

Itt működött a művészkör Zuglóban

beszélt törekvéseinkről. Utóbb publikált szövegekből azokat az elemeket emelem most ki, amelyek működésünk kereteihez s filozófiájához szorosan kapcsolódnak. Hogy a társaság 1962–66 között volt aktív – megjegyzem 1965-ben Molnár már nem itt lakott, s akkortól erősen megrikkultak a találkozásaink –, hogy tagjaink arra vállalkoztak – hadd idézzem szó szerint –, hogy „megtörjék azt a nyomasztó információs és szellemi zárlatot”, amely nem csak a hazai művészvilág akkori állapotát jellemezte, hogy megismerjék az egyetemes modern művészet jelenségeit s törekvéseit. Hely-

reállítva valamelyest a hazai progresszió megszakadt folytonosságát.

– *Építészhallgatóként, s mindig-festőként – árultad el nekem korábban – olyan muníciót jelentett neked a részvétel ebben a szelíd mozgalomban, ami egész életedben, máig elkísért.*

– Hogy is lehetne másként? Hiszen ebben az én zuglói iskolámban olyan tanárim voltak mint Hamvas vagy Kassák. A filozófus mondatai most is a fülemben csengenek. Az életmű, a művészet, tudatossággal kevert következetlenség. Ez a két elem az alkotó lélektanának két döntő

mozzanata, ezek kényszere alatt cselekszünk. S ne sajnáljunk félredobni bármit, ha erről, a legfontosabbról, az életmű realizálásáról van szó. Olykor jegyzeteltem is. Majd átadok neked egy-két oldalt abból az emlékeztetőből, ami például Kassák műtermében született. Műhelytitkai életének titkai. Tudjuk jól, bezárta műterme falai közé a korszak, amiben akkor élünk. Hogy beszélgethettünk – egyébként többször is –, az nem csak neki nyitotta ki a világot, bár résnyre, újra, de nekünk is, hogy belelássunk a művész mindennap ostromolt végtelenjébe. ●